Sociaal-economische en etnische samenstelling en diversiteit van scholen en klassen

Jaap Dronkers

Maastricht Universiteit

http://www.roa.unimaas.nl/cv/dronkers/nw_dronkers.htm

Gebruikte bronnen:

•J. Dronkers & M. Levels, 2005. "Migranten en school segregatie in hoogontwikkelde landen." pp. 23-52 in *Onderwijs en ongelijkheid: grenzen aan de maakbaarheid*, onder redactie van S. Karsten & P. Sleegers. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

• J. Dronkers, 2007. *Ruggengraat van ongelijkheid. Beperkingen en mogelijkheden om ongelijke onderwijskansen te veranderen*. Amsterdam: Mets & Schilt / Wiardi Beckman Stichting.

• M. de Lange, J. Dronkers & M. Wolbers. *Family Forms and Children's Educational Performance in a Cross-National Perspective: Effects of School's Resources and Family Policies of Modern Societies.* Paper gepresenteerd op de Nederlans-Vlaamse Sociologendag 2009, Amsterdam, 11 Juni 2009.

•J. Dronkers, *Positieve maar ook negatieve effecten van etnische diversiteit in scholen op onderwijsprestaties? Een empirische toets met internationale PISA-data.* Inaugurele oratie als hoogleraar aan de Universiteit Maastricht, gehouden op 17 juni 2010.

Samenstelling en diversiteit van schoolpopulaties

- Diversiteit, bv. het aantal verschillende etnische groepen in een school.

- Samenstelling, bv. percentage migrantenleerlingen of inboorlingen in een school.

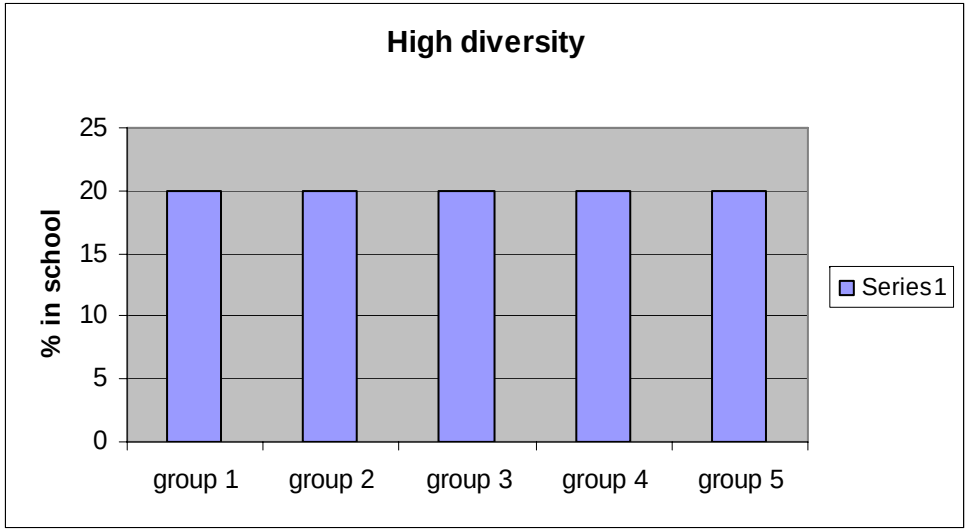
High diversity
% in school
25
20
15
10
5
0
group 1
group 2
group 3
group 4
group 5
Series1

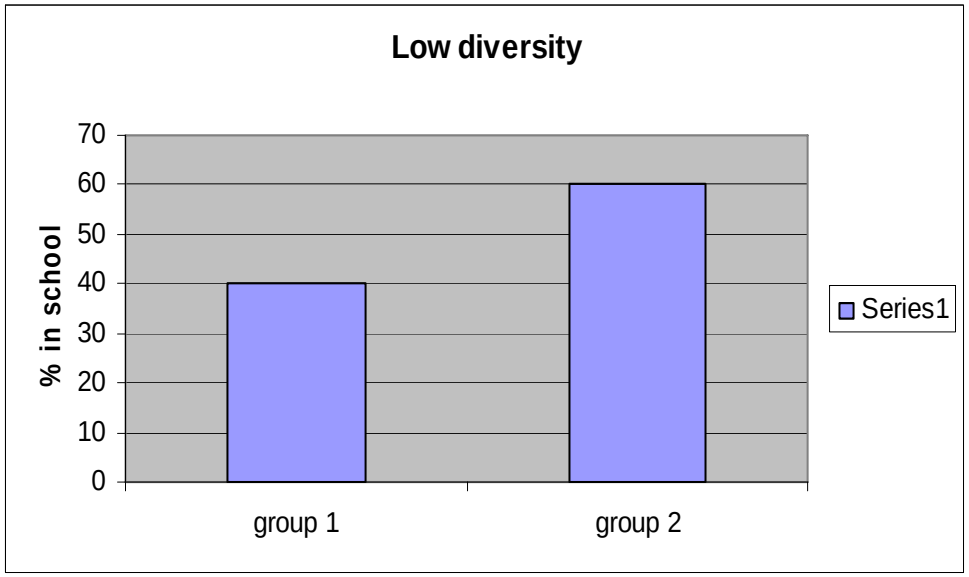
Low diversity
% in school
70
60
50
40
30
20
10
0
group 1
group 2
Series1

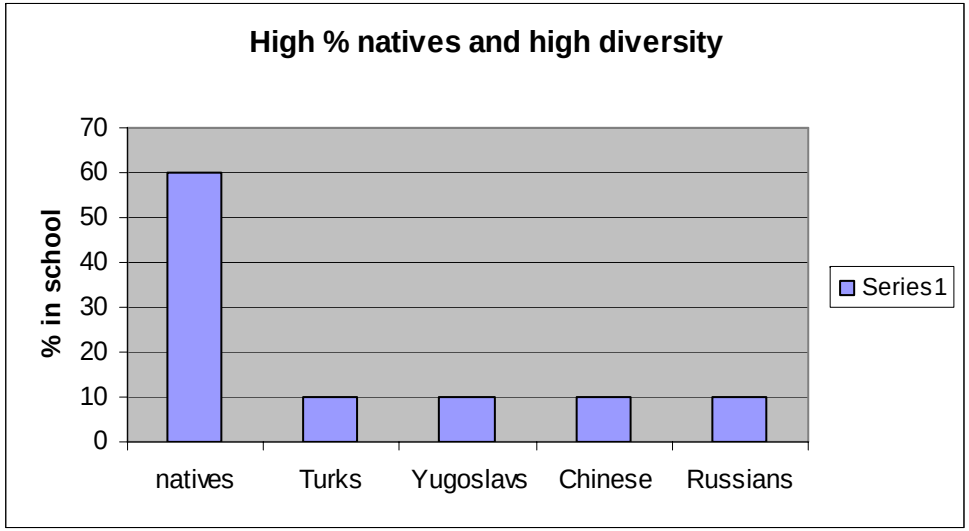
High % natives and high diversity
% in school
70
60
50
40
30
20
10
0
natives
Turks
Yugoslavs
Chinese
Russians
Series1

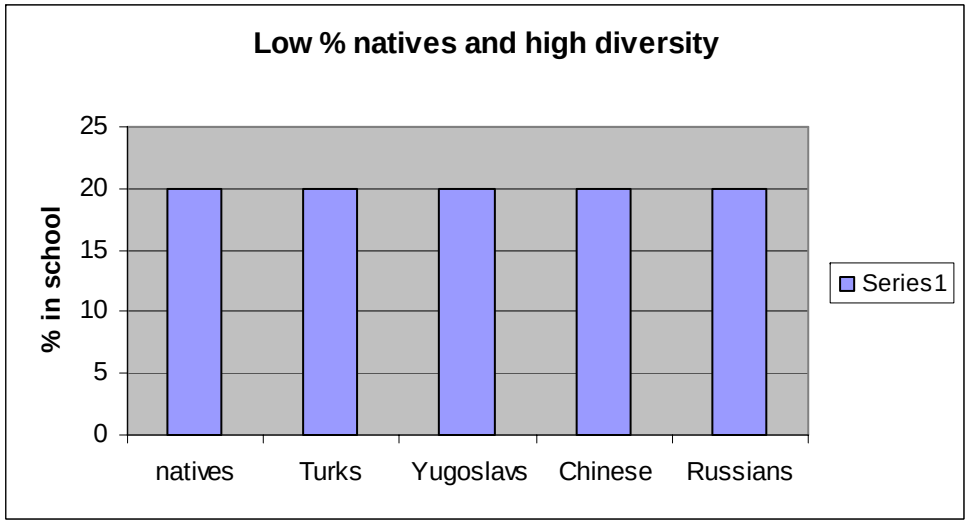
Low % natives and high diversity
% in school
25
20
15
10
5
0
natives
Turks
Yugoslavs
Chinese
Russians
Series1

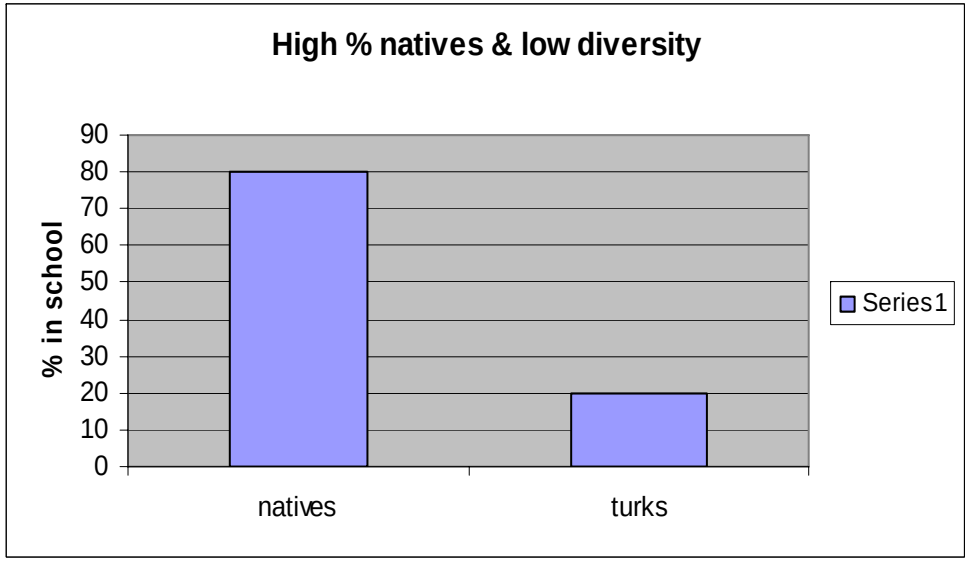
High % natives & low diversity
% in school
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
natives
turks
Series1

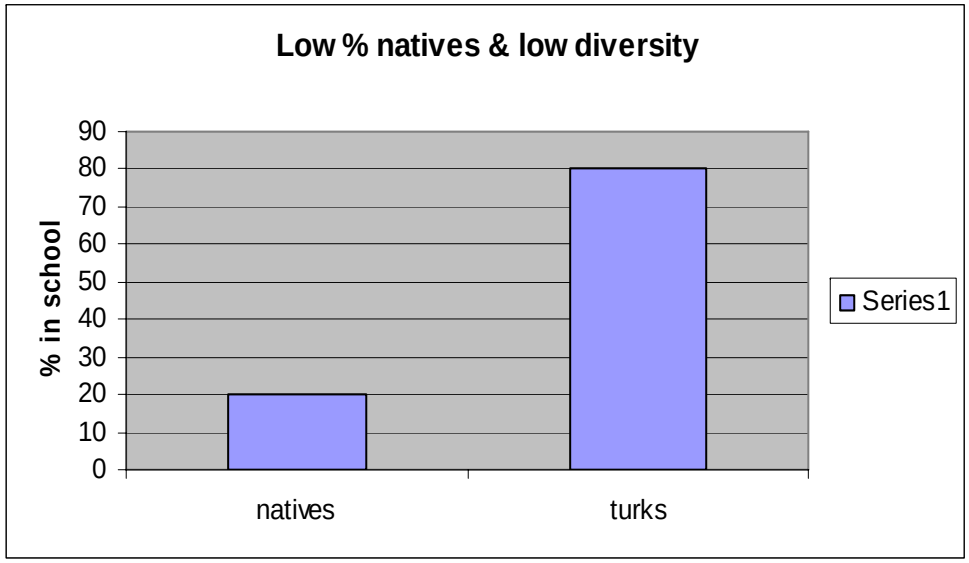
Low % natives & low diversity
% in school
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
natives
turks
Series1

De ***sociaal-economische samenstelling*** van scholen is een derde factor die van invloed is op ongelijke onderwijskansen (na bekwaamheid & ouderlijk milieu). Het heeft via 5 processen invloed op ongelijke onderwijsprestaties.

1 *curriculumniveau* waarop leerkrachten in een school met een bepaalde leerlingenpopulatie les kunnen geven.
2 niveau waarmee een leerling de *eigen prestaties beoordeelt*, gegeven het niveau van de medeleerlingen.
3 *hoeveelheid reële onderwijstijd voor leerkrachten en reële leertijd van leerlingen*, die verminderd wordt door het verlies van tijd die men moet besteden aan andere zaken dan lesgeven of herhaling van niet-begrepen stof.
4 totale hoeveelheid financiële, culturele en sociale *hulpbronnen* die de ouders van leerlingen uit de specifieke populaties bijeen kunnen brengen om het leerproces zo goed mogelijk te laten verlopen.
5 uiteenlopende gemiddelde *kwaliteit van leerkrachten* op scholen.

Figure 8: Reading score of comparable native pupils and pupils with a migrant background and the average parental education level of school

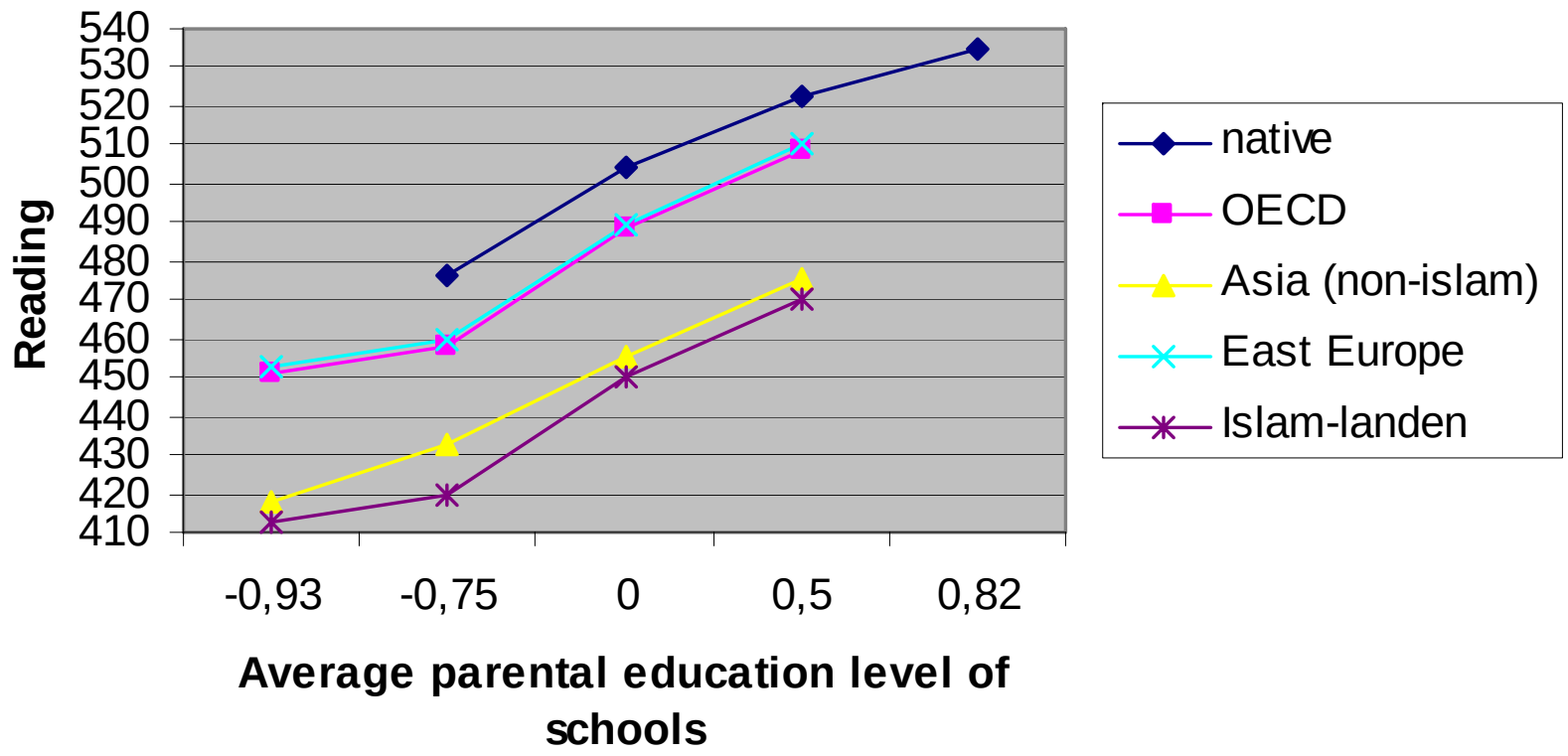

Negatief effect van percentage eenoudergezinnen op school, niet alleen op kinderen met gescheiden ouders, maar ook op leerlingen met niet-gescheiden ouders.

Processen:
1hoeveelheid reële onderwijstijd voor leerkrachten en reële leertijd van leerlingen, die verminderd wordt door het verlies van tijd die men moet besteden aan andere zaken dan lesgeven.
2totale hoeveelheid financiële, culturele en sociale *hulpbronnen* die de ouders van leerlingen uit de specifieke populaties bijeen kunnen brengen om het leerproces zo goed mogelijk te laten verlopen.

Verwaarloosd kenmerk maar het heeft een zelfstandig effect naast sociaal-economische en etnische samenstelling van scholen

Etnische schoolsamenstelling

•De etnische schoolsamenstelling beïnvloedt de schoolprestaties van gelijkwaardige leerlingen, ook als rekening wordt gehouden met sociaal-economische schoolsamenstelling.

• Maar sociaal-economische schoolsamenstelling is belangrijker voor de onderwijsprestaties dan etnische schoolsamenstelling.

• Migrantenleerlingen zijn geen homogene groep, maar verschilt per herkomstland/regio.

• De effecten van etnische schoolsamenstelling verschillen voor migranten met een verschillende herkomstland/regio.

Figure 5: Reading score of comparable native pupils and pupils with a migrant background and the percentage of pupils from Islam countries in their schools

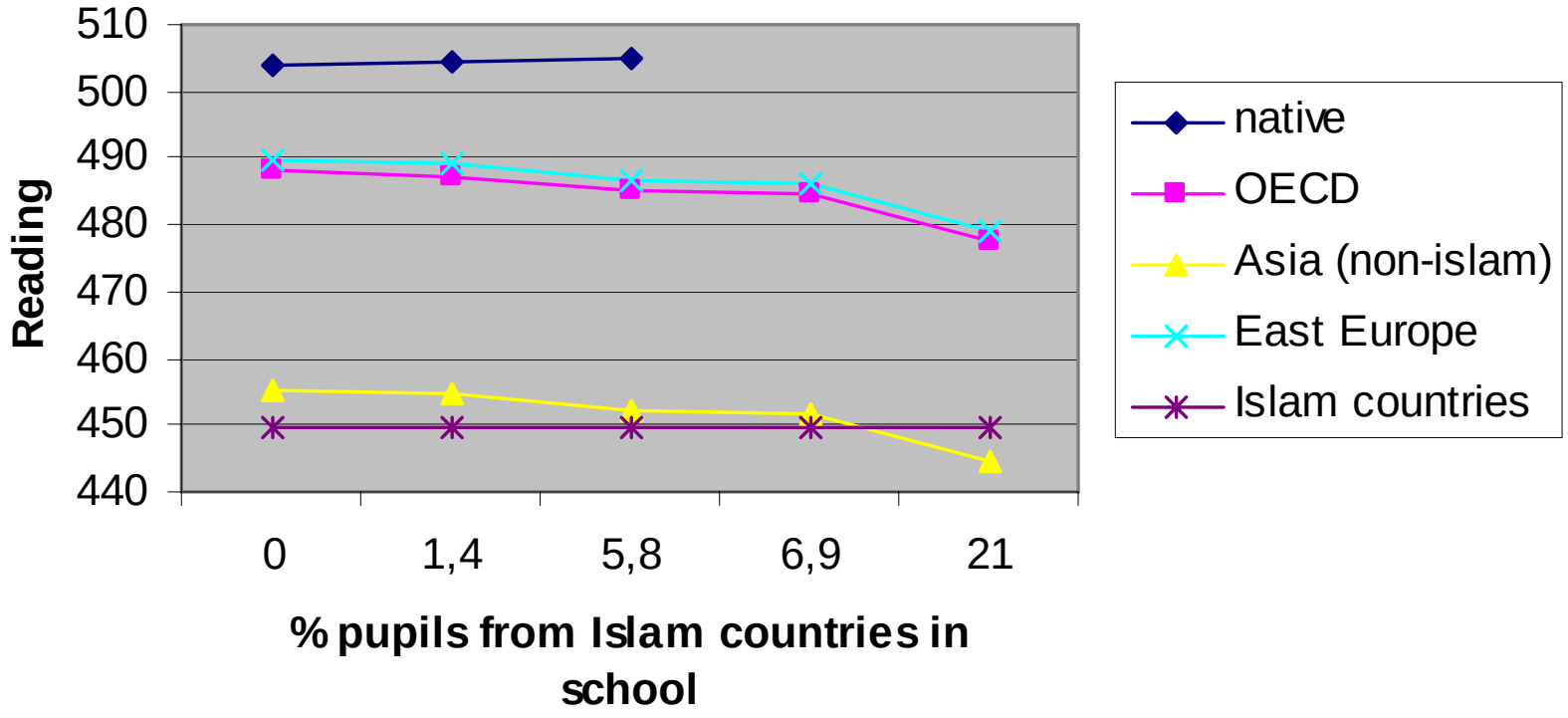

Figure 6: Reading score of comparable native pupils and pupils with a migrant background and percentage Asian (non-Islam) pupils in their schools

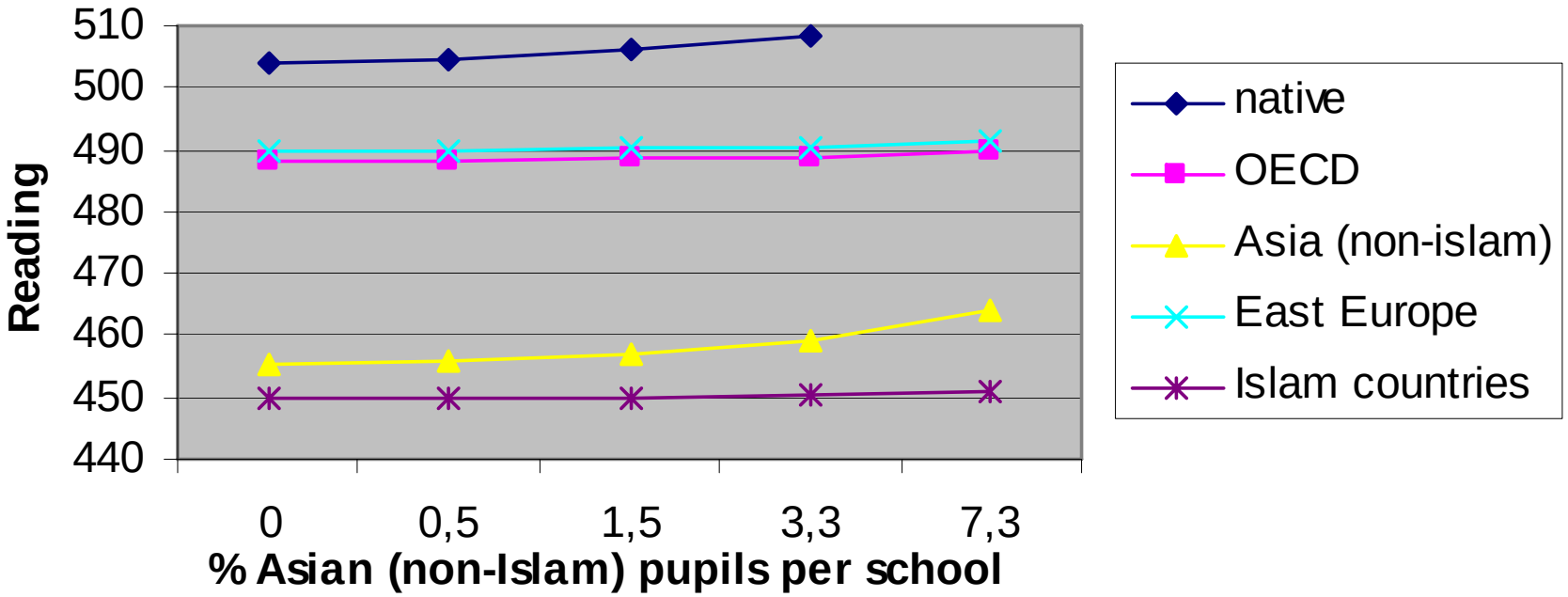

Figure 7: The percentage migrant pupils from a specific region of origin per school and the reading score of comparable native pupils

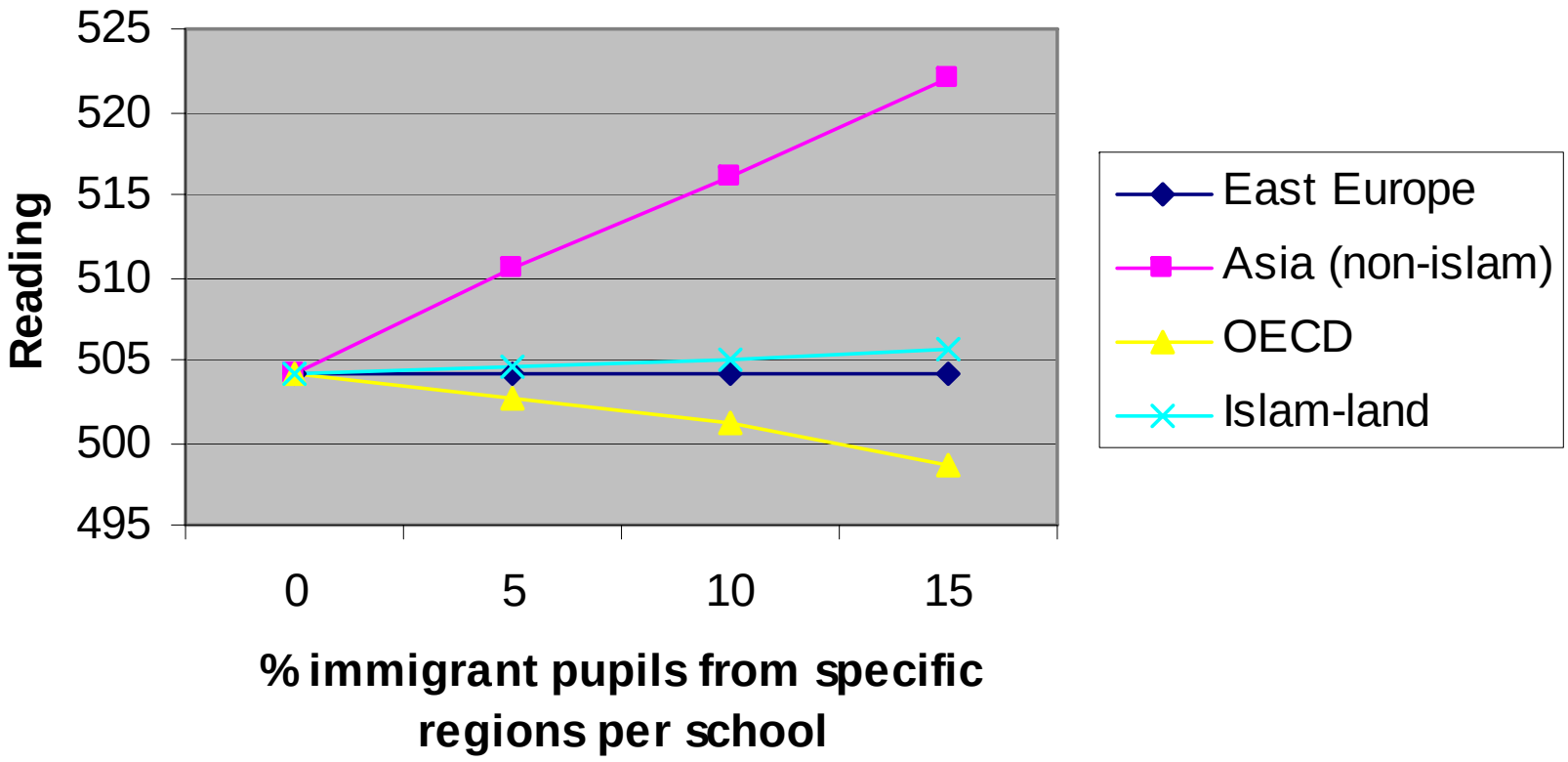

Veronderstelde mechanismen voor een positief verband tussen diversiteit en onderwijsprestaties

1. Op meer diverse scholen kunnen de *betere leerlingen* meer en beter de zwakkere leerlingen stimuleren, hetzij door hun hulp, hetzij door hun voorbeeld.

1. Zwakkere leerlingen op meer diverse scholen kregen een *meer uitdagend curriculum*, omdat de betere leerlingen dat ook aangeboden wordt.

2. De grotere diversiteit aan leerlingen maakt het onderwijsgeven op meer diverse scholen aantrekkelijker, waardoor op deze scholen betere leerkrachten werken.

Veronderstelde mechanismen voor een negatief verband tussen diversiteit en onderwijsprestaties

1. Een meer homogene school vergroot de mogelijkheid van leerkrachten zich te specialiseren in het onderwijs van leerlingen met een specifieke etnische achtergrond.
2. Minder tijd behoeft besteed te worden aan het overbruggen van verschillen tussen etnische groepen, wat meer tijd laat voor onderwijzen en leren.
3. Wederzijds vertrouwen tussen leerkrachten, leerlingen en ouders kan hoger zijn in meer homogene scholen.
4. Minder discriminatie onderling van etnische groepen.

Figure 1: Reading score of comparable native pupils and pupils with a migrant background and the ethnic diversity of their schools

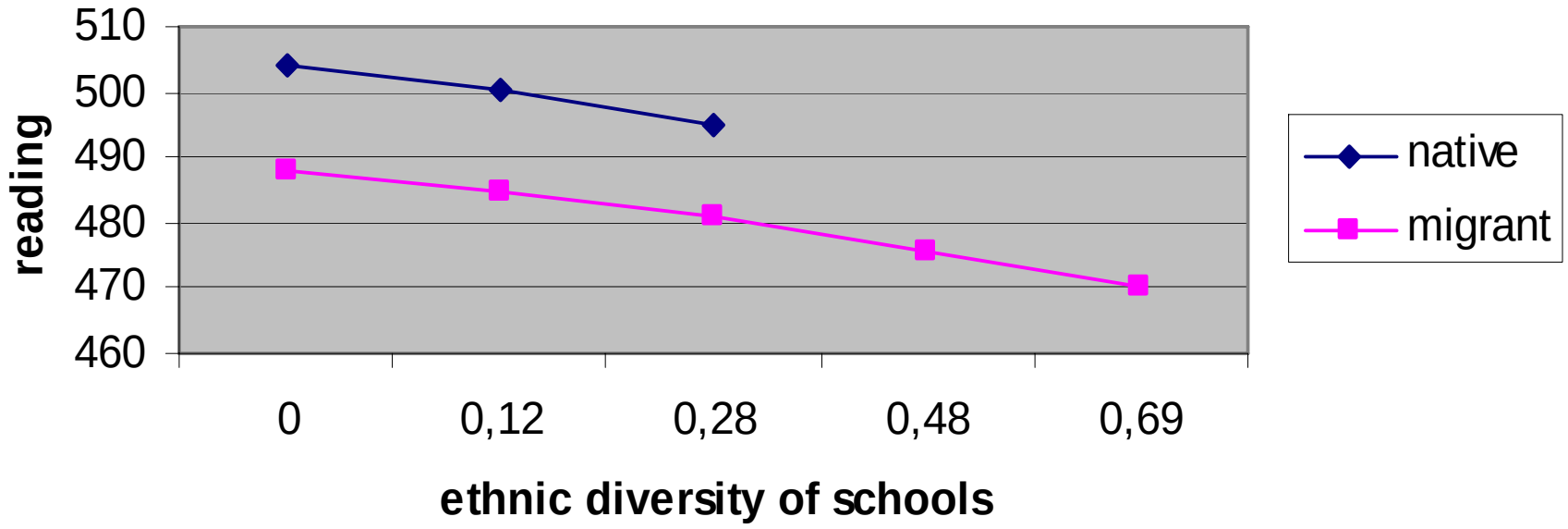

Conclusies:

1. Negatieve effecten van diversiteit zijn sterker dan de positieve effecten.
2. Etnische diversiteit kan ten dele het negatieve effect van etnische segregatie verklaren.
3. Migrantenleerlingen zitten aanzienlijk vaker op etnisch diverse scholen, wat ook ten dele hun onderwijsachterstand kan verklaren.

Een soortgelijk negatief effect van etnische diversiteit van groepen is aanwijsbaar in de PRIMA data 1996 (basisscholen in het pre-2001 tijdperk), maar:

- toen nog zeer grote samenhang diversiteit & % autochtonen
- wel bij rekenen, niet bij taal.